

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 5.5.2009
COM(2009) 215 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK
ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK**

**Hozzájárulás a fenntartható fejlődéshez: A méltányos kereskedelem és a
fenntarthatóságot garantáló nem kormányzati kereskedelmi rendszerek szerepe**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK

Hozzájárulás a fenntartható fejlődéshez: A méltányos kereskedelem és a fenntarthatóságot garantáló nem kormányzati kereskedelmi rendszerek szerepe

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	Fejlemények a méltányos kereskedelem terén 1999 óta.....	4
3.	Az alkalmazott fenntarthatósági kritériumok.....	5
4.	Szakpolitikai megfontolások.....	7
4.1.	Hozzájárulás a fenntartható fejlődéshez.....	7
4.2.	A fenntarthatóságot garantáló magán kereskedelmi rendszerek és a WTO.....	8
4.3.	Közbeszerzés.....	9
4.4.	Uniós támogatás.....	10
5.	Következtetések: A hatóságok és a gazdasági szereplők szerepe a méltányos kereskedelemmel és a fenntarthatóságot garantáló magán kereskedelmi rendszerekkel kapcsolatban.....	11
I. MELLÉKLET.....		13
II. MELLÉKLET.....		14
III. MELLÉKLET.....		15
IV. MELLÉKLET.....		17
V. MELLÉKLET.....		18

1. BEVEZETÉS

E közlemény a méltányos kereskedelem (fair trade) és más, a fenntarthatóságot garantáló nem kormányzati (vagyis magán) kereskedelmi rendszerek jelenlegi helyzetét vizsgálja. A Bizottság már jó ideje felismerte, hogy a fogyasztók vásárlási döntéseikkel támogathatják a fenntartható fejlődési célkitűzéseket. E közlemény arra az egyre növekvő érdeklődésre reagál, amely nemcsak politikai síkon nyilvánul meg, hanem abban is, hogy az uniós fogyasztók egyre több ilyen terméket vásárolnak. Ami a politikai vetületet illeti, az Európai Parlament 2006-ban elfogadta a „Méltányos kereskedelem és fejlődés” című jelentését¹. A jelentés rámutat arra, hogy fokozni kell a fogyasztók tudatosságát, és megállapítja: fennáll a visszaélés veszélye ott, ahol bejuthatnak a méltányos kereskedelem piacára a tanúsítási kritériumoknak meg nem felelő vállalatok. Emellett felismeri, hogy a méltányos kereskedelem lényegében önkéntes, magánszférabeli jelenség, így a túlzottan szigorú szabályozási keretek inkább kárt okoznának, mint hasznot.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSzB) 2005. évi feltáró véleménye a fogyasztóigancia-rendszereket vizsgálta. Legfőbb megállapítása az volt, hogy szükség van a fogyasztóigancia-rendszerek hiteles minőségértékelésére, illetve központi definíciókat rögzített. 2006 júniusában az Európai Tanács elfogadta megújított fenntartható fejlődési stratégiáját és felkérte a tagállamokat, hogy támogassák a fenntartható, ideértve a méltányos kereskedelmi termékeket².

Az uniós fogyasztók évente mintegy 1,5 milliárd EUR értékben vásárolnak méltányos kereskedelmi védjeggyel ellátott termékeket; ez hetvenszerese az 1999-es értéknek – a Bizottság ebben az évben fogadott el közleményt a témáról. E siker is hangsúlyozza, hogy a fogyasztók, a hatóságok és más érdekelt felek – ideértve a fejlődő országok termelői szervezeteit is – számára fontos a méltányos kereskedelem valós hatásának mérése.

E közleményben a „méltányos kereskedelem” kifejezés az ISEAL-tag³ nemzetközi szabványügyi és megfelelőségértékelő szervezetek által felállított szabványoknak és a méltányos kereskedelmi szervezetek által alkalmazottnak megfelelően használatos. A „fenntarthatóságot garantáló más magánrendszerek” kifejezés olyan más címkézési rendszereket jelent, amelyek célja a fogyasztók tájékoztatása a termék előállításának fenntartható jellegéről. (Az I. melléklet rövid függelék tartalmaz a kifejezések és szervezetek áttekintésével.)

E közleménynek a méltányos kereskedelemről szóló 1999. évi bizottsági közlemény⁴ óta bekövetkezett fejleményeket mutatja be, és előzetes megfontolásra javasolja a hatóságok és az érdekelt felek szerepét a méltányos kereskedelemmel és a fenntarthatóságot garantáló más magánrendszerekkel kapcsolatban. A tárgyalandó témák számos uniós szakpolitikai területet ölelnek fel, pl. fogyasztóvédelem, gazdasági és társadalmi fejlődés, kereskedelem, vállalati

¹ Európai parlamenti jelentés: Méltányos kereskedelem és fejlődés (2005/2245(INI) a „Schmidt-jelentés”.

² „A tagállamoknak támogatniuk kell a biogazdálkodásból és a tisztességes kereskedelemről származó termékek, valamint a környezetvédelmi szempontból nem káros termékek[et]”.. <http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/06/st10/st10117.hu06.pdf> 13. o.

³ ISEAL: Nemzetközi Szociális és Környezeti Akkreditációs és Címkézési Szövetség

⁴ COM(1999) 619., 1999.11.29. Az 1999-es bizottsági közleményről szóló tájékoztatás a II. mellékletben szerepel.

szociális felelősség, környezet és az EU belső piaca. E közleményt adott esetben egy vagy több szakpolitikai területen több célzott kezdeményezés követheti.

Ez a közlemény nem terjed ki a hatóságok által létrehozott fenntarthatósági és címkézési rendszerekre (mint pl. az uniós ökocímke).

2. FEJLEMÉNYEK A MÉLTÁNYOS KERESKEDELEM TERÉN 1999 ÓTA

1999 óta a legátütőbb fejleményekre azokon a nemzeti piacokon került sor, ahol a méltányos kereskedelmi védjeggyel ellátott termékek már jelen voltak. Az egységes címkét és a független vizsgálat és ellenőrzés szükségességét sürgető 1999-es közleményre válaszul ezeken a piacokon sikeresen meghonosították a méltányos kereskedelmi védjegyet („Fairtrade Certification Mark”)⁵.

A méltányos kereskedelmi védjegy fogyasztók általi ismertségének szintje az Egyesült Királyságban⁶ 2008-ban 70% fölött volt (szemben a 2000-es 12%-kal), Franciaországban pedig 2005-ben 74% (2000-ben 9%)⁷. A méltányos kereskedelmi védjeggyel ellátott áruk eladásainak értéke világszinten 2007 végére meghaladta a 2,3 milliárd EUR-t,⁸ (ám továbbra is nagyságrendekkel van lemaradva a bioélelmiszer-eladások mögött, és a kereskedelem összértékének még mindig csak 1%-át teszi ki⁹). Európa ugyanakkor a méltányos kereskedelem hazája: világviszonylatban az eladások 60–70%-ára itt kerül sor; a leggyorsabban növekvő piacok, mint Svédország, és az újabb tagállamok között, ahol ez a fogalom még meglehetősen új keletűnek számít, az arányok azonban igen változóak.

A méltányos kereskedelem úttörő szerepet játszott a felelősség és a szolidaritás kérdéseinek megvilágításában, ami a többi szereplőre is hatással volt, és elősegítette más fenntarthatósági rendszerek létrejöttét. A kereskedelemmel kapcsolatos – számban és piaci részesedésben egyaránt növekvő – magán fenntarthatósági kezdeményezések különböző szociális vagy környezeti ellenőrzési szabványokat alkalmaznak¹⁰. A legelterjedtebb szociális szabvány talán az SA8000, amelyet 1997-ben a Social Accountability International (SAI) kezdeményezett¹¹. Általánosabb témákra kiterjedő garancia, amely szociális és környezeti kritériumokat is magukban foglalnak, például a Utz Certified vagy a Rainforest Alliance (RA).

A több vállalatot felölelő fenntartható kereskedelmi kezdeményezések Európa különböző részein a szociális ellenőrzések eredményeinek összegyűjtésére irányuló nemzeti rendelkezésektől a bizonyos kormányzati támogatást élvező transznacionális kezdeményezésekig terjednek; ilyen pl. az Ethical Trading Initiative (ETI, etikus

⁵ A fogalom meghatározásokkal kapcsolatos további információt ld. az I. mellékletben.

⁶ Fairtrade Foundation, 2008.

⁷ OECD, 47. sz. kereskedelempolitikai munkadokumentum 1. rész, 2007.1.10.

⁸ Fairtrade Labelling Organizations International, 2008.

⁹ Land, P. & Andersen, M, "What is the world market for certified products", Commodities and Trade Technical Paper, OECD.

¹⁰ Ld. még az ellátási lánc felelős irányításának (Responsible Supply-Chain Management) portálját, amelyet a vállalati szociális felelősséggel foglalkozó európai szövetség (European Alliance on CSR) részeként hoztak létre; www.csr-supplychain.org.

¹¹ A SAI szerint „a 175 milliárd USD éves eladást meghaladó kiskereskedők, márkacégek és más munkáltatók világszerte az SA8000-at használják.” www.sa-intl.org.

kereskedelmi kezdeményezés)¹². A gazdasági szereplők által a szabványoknak való megfelelés és ennek ellenőrzése céljából végzett háttér munkának nem kell a fogyasztók számára látható tanúsítvány vagy címke formájában megvalósulnia. A szabványoknak való megfelelés és ennek ellenőrzése tekinthető egy vállalat által a vállalati szociális felelősség érdekében tett olyan erőfeszítésnek¹³, amelyet nem feltétlenül jelölnek magán a terméken. A vállalati szociális felelősséggel kapcsolatos tevékenységeket egy vállalat úgy is erősítheti, hogy elkötelezi magát elismert kritériumok vagy célkitűzések mellett, pl. az ENSZ Globális Megállapodása (Global Compact)¹⁴ révén.

A következő magán címkézési piacok léteznek:

- (1) maga a méltányos kereskedelem (Fairtrade);
- (2) más, szűk piaci szegmenst képviselő, védjeggyel ellátott termékek, amelyek hivatalosan nem képezik a méltányos kereskedelem részét, de a fenntarthatóság kérdésével kapcsolatban tudatos fogyasztókat céloznak (Rainforest Alliance, Utz Certified);
- (3) az alapvető normákat teljesítő termékek, amelyeket az egész iparágra ki akarnak terjeszteni (pl. Common Code for the Coffee Community [4C, a kávétermelők közösségének közös kódexe]; Ethical Tea Partnership [teatermelők etikus partnersége]);
- (4) egyéb („márkanév nélküli” áruk).

Egyetlen termelő akár mind a négyfajta kategóriát értékesítheti. A fogyasztó számára nehézséget okozhat a különböző fenntarthatósági rendszerek jelentőségének megítélése. A politikai és intézményi fejleményeket e komplex és folyamatosan alakuló háttér tudatában kell értékelni.

3. AZ ALKALMAZOTT FENNTARTHATÓSÁGI KRITÉRIUMOK

A fenntarthatóságot garantáló magán kereskedelmi rendszerek számos kritériumot használnak a termékek fenntarthatóságának értékelése és/vagy szavatolása érdekében. E kritériumok gyakran a fenntartható fejlődés három pillérének egyikére vagy közülük többre épülnek; e három pillér a gazdasági, környezeti és társadalmi fejlődés, amelyek olykor nemzetközi szabványokhoz és megállapodásokhoz is kapcsolódnak. Egyes rendszerek egy meghatározott témára és célkitűzésre összpontosítanak (pl. a szénlábnyom az éghajlatváltozás enyhítése érdekében), míg mások a fenntartható fejlődés tágabb kontextusára vonatkozó kritériumokat alkalmaznak.

¹² Más kezdeményezések e tárgykörben, amelyeket meg kell említeni: a Business Social Compliance Initiative (<http://www.bsci-eu.com/>), és a Global Social Compliance Programme (<http://www.ciesnet.com/2-wwedo/2.2-programmes/2.2.gscp.background.asp>).

¹³ 2006. március 22-i 136. közlemény: „Európa mint kiválósági központ a vállalatok társadalmi felelőssége terén”.

¹⁴ www.unglobalcompact.org.

E szakasz a fent említett első kategóriát, a méltányos kereskedelmet írja le¹⁵, amely jelentős fogyasztói ismertségre tett szert azokon a piacokon, ahol jelen van. A közismertség pedig együtt jár a méltányos kereskedelem által támogatott ügyek fokozott megértésével. A méltányos kereskedelem által alkalmazott kritériumok és szabványok a legátfogóbbak és ambiciózusabbak között vannak, amennyiben nagy számú olyan kérdéskört és feltételeket ölelnek fel, amelyek hatással vannak a fejlődő országok termelőire, beleértve különösen a termelőnek fizetendő minimum árat és a termelő közösségének fizetett hasznot.

A méltányos kereskedelem kritériumai:

A méltányos kereskedelmi mozgalom által meghatározott és a 2006-os európai parlamenti jelentésben leírt kritériumok a következők:

- olyan, tisztességes bért garantáló **tisztességes termelői ár**, amely fedezi a fenntartható termelés és a megélhetés költségeit. Ennek az árnak legalább olyan magasnak kell lennie, mint a méltányos kereskedelem nemzetközi szervezetei által meghatározott méltányos kereskedelmi minimum ár és haszon;
- a **kifizetések egy részének előre teljesítése** a termelő kívánsága esetén;
- **hosszú távú, stabil kapcsolatok** a termelőkkel és a termelők bevonása a méltányos kereskedelem szabványainak megállapításába,
- a beszállítási lánc **átláthatósága és nyomon követhetősége**, a megfelelő fogyasztói tájékoztatás garantálása céljából;
- olyan termelési feltételek, amely **megfelelnek** a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) **nyolc alapegyezményének**;
- a környezet tiszteletben tartása, az emberi jogok – különösen a nők és gyermekek jogainak – védelme, valamint a gazdasági és társadalmi fejlődést elősegítő, **hagyományos termelési módok tiszteletben tartása**;
- **kapacitás-fejlesztés és a felelősség átruházása** a termelőkre, különösen a fejlődő országok kistermelőire, marginalizált termelőire és munkavállalóira, és ezek szervezeteire valamint kapcsolódó közösségeire a méltányos kereskedelem fenntarthatóságának biztosítása érdekében;
- a termelői szervezetek támogatása a termelésben és a **piacra jutásban**;
- a méltányos kereskedelemmel, a kereskedelmi kapcsolatokkal, a méltányos kereskedelem küldetésével és céljával, valamint a nemzetközi kereskedelmi szabályok terén uralkodó igazságtalansággal kapcsolatos **tudatosságot növelő tevékenységek** fokozása;

¹⁵ A III. melléklet függelékében megtalálható az e szakaszban említett további magán fenntarthatósági rendszerek bemutatása.

- a jelen kritériumoknak való megfelelés folyamatos **megfigyelése és ellenőrzése**, amiben a déli szervezeteknek nagyobb szerepet kell játszaniuk, ami kisebb költségeket és a tanúsítási folyamatban való helyi részvétel növekedését eredményezi;
- a méltányos kereskedelmi tevékenységek **rendszeres hatásvizsgálata**.

4. SZAKPOLITIKAI MEGFONTOLÁSOK

4.1. Hozzájárulás a fenntartható fejlődéshez

A méltányos kereskedelem és a fenntarthatóságot garantáló más magánrendszerek egyik sajátos jellemzője, hogy alapvetően önkéntes, dinamikus mechanizmus alapján működnek, amely a társadalom és a fogyasztók tudatosságával és igényeivel párhuzamosan fejlődik. Ahogyan a társadalom egyre jobban megérti a fenntarthatóság kihívásait, úgy követik ezt a fejlődést a fenntarthatóságot garantáló magán kereskedelmi rendszerek; egyes esetekben éppen e rendszerek az ügy éllovasai; fokozzák a tudatosságot, a fogyasztói érdeklődést és megértést pedig az új és kialakulóban lévő fenntartható fejlődési kihívások felé terelik. A szűk piaci szegmensek és rendszerek befolyásolhatják a mainstream gazdaságot és a kormányzati politikaalkotást.

A Bizottság úgy véli, hogy nem feladata a fenntarthatóságot garantáló magán kereskedelmi rendszerekkel kapcsolatos kritériumok rangsorolása vagy szabályozása, és a fenntartható fejlődési célkitűzésekkel kapcsolatos jelentőségük meghatározása. A kritériumok és szabványok szabályozása korlátozná az e téren megvalósuló magán kezdeményezések dinamizmusát, továbbá útjában állna a méltányos kereskedelem és más magánrendszerek és szabványaik további fejlődésének.

A fenntartható fejlődést szolgálhatják azok a rendszerek, amelyek környezeti, társadalmi vagy gazdasági összetevőknek szánnak kiemelt szerepet. A jó piaci működés szempontjából fontos, hogy a fogyasztók és a termelők megbízható információkkal rendelkezzenek a rendszerekről. E ponton kitérhetünk néhány, a helyes gyakorlat értékelése szempontjából fontos összetevőre, amelyeket a gazdasági szereplőknek a Bizottság szerint magukévá kellene tenniük:

A szabványoknak és a kritériumoknak objektívnek és megkülönböztetésmentesnek kell lenniük azért, hogy elkerülhető legyen az elsősorban a fejlődő országok termelőire gyakorolt bármely (akár nem szándékos) negatív hatás. A Bizottság üdvözli az olyan folyamatban lévő erőfeszítéseket, amelyek a fogalom meghatározások pontosabbá tételére irányulnak, mint pl. a méltányos kereskedelmi charta közzététele. Ahhoz, hogy a fogyasztók tájékozottan hozhassanak döntéseket, a szabványokat és a kritériumokat átlátható módon kell alkalmazni. Ahhoz, hogy a fogyasztók és a termelők megőrizzék a piacba vetett bizalmukat, többek között arra az információra is szükségük lehet, hogy a felárnak mekkora része jut el a termelőkhöz¹⁶.

Optimális esetben független ellenőrzésnek kellene működnie annak biztosítása érdekében, hogy a termékek olyan gyakorlat eredményeként jönnek létre, amely megfelel az ökológiai, gazdasági és szociális megfontolásokra kiegyensúlyozottan tekintettel lévő meghatározott

¹⁶ Az Egyesült Királyság alsóháza a méltányos kereskedelemről és a fejlődésről szóló 2007. júniusi jelentésében („Fair Trade and Development”) azt javasolta, hogy vezessenek be egy címkét, amelyen feltüntetik, mekkora százalékát kapja az árnak a termelő.

kritériumrendszernek. Az ellenőrzési folyamat jellegét és eredményeit vizsgálat céljából elérhetővé kellene tenni¹⁷. A Bizottság ezért arra ösztönzi az érdekelt feleket: javítsák értékelési módszereiket, hogy a fogyasztók jól tájékozottan választhassanak.

Világosabbá és jobban érthetővé kell tenni a magán fenntarthatósági rendszereknek a fejlődő országok termelőire és tágabb értelemben a környezetükre gyakorolt tényleges hatását. A fogyasztóknak optimális esetben a rendszerek hatásának objektív értékelésére alkalmas szempontot kellene rendelkezésükre bocsátani. E téren a Bizottság fejlődést vár, tekintettel a már folyó munkára, és várakozással tekint az előrehaladás elébe, amely további politikai megfontolások alapját képezheti¹⁸.

A IV. mellékletben található az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság által a fogyasztóigancia-rendszerekkel kapcsolatban meghatározott operatív kérdések felsorolása. A Bizottság ösztönzi az azzal kapcsolatos közös álláspont további kidolgozását, hogy a rendszerektől milyen alapvető folyamat-előírásokat lehet ésszerűen elvárni, miközben továbbra is kerülendő a megfelelő fenntarthatósági szabványok meghatározása a magánrendszerek számára.

A fenntarthatóságot garantáló magán kereskedelmi rendszerek hatásmaximalizálásának elvei;

- A magánrendszerek nem kormányzati jellegének fenntartása az EU-ban.
- Szinergiák teremtése a különböző rendszerek között és az egyértelműség fokozása a fogyasztók és a termelők számára.
- Közös álláspont kialakítása az alapvető folyamatokra vonatkozó ésszerű előírásokról.
- Objektív tények megállapítása a fenntarthatóságot garantáló különböző magán kereskedelmi rendszerek relatív hatásáról.

4.2. A fenntarthatóságot garantáló magán kereskedelmi rendszerek és a WTO

A kereskedelem liberalizációja magában rejti a gazdasági növekedés és a fenntartható fejlődés lehetőségeit. A fejlődés és a fejlődő országok – különösen a legkevésbé fejlett országok – integrálása a globális gazdaságba a WTO és az EU kereskedelempolitikájának kulcsfontosságú célkitűzései.

A WTO rendszerén keresztül megvalósuló többoldalú kereskedelmi liberalizáció a leghatékonyabb módja a világkereskedelem kiterjesztésének és irányításának, és segíthet lehetőségeket teremteni a gazdasági növekedésre és a fenntartható fejlődésre. A kereskedelem liberalizációja azonban nem elegendő; a kereskedelempolitika a növekedésre, fejlődésre és fenntarthatóságra gyakorolt hatását részben olyan más területek széles körére vonatkozó

¹⁷ A IV. mellékletben található az EGSzB által meghatározott, a fogyasztói garancia-rendszerekkel kapcsolatos kérdések jegyzéke.

¹⁸ AZ ISEAL Szövetség olyan projektet indított, amely leírja a szabványok és a tanúsítás hatásának mérésére vonatkozó helyes gyakorlatot.

szabályozás és politikák fogják keretek közé, amelyek hatással vannak a növekedésre és a fenntartható fejlődésre.

Az alapvetően önkéntes részvétellel működő magán kezdeményezések összhangban vannak a megkülönböztetésmentes többoldalú kereskedelmi rendszerrel. Bármely, az ilyen címkézési rendszerekre vonatkozó kormányzati beavatkozásnak vagy szabályozási mechanizmusnak – még ha önmagában nem is jelent problémát – tekintetbe kell vennie a WTO-kötelezettségeket, elsősorban azok átlátható és megkülönböztetésmentes működésének biztosítása érdekében.

A WTO-val kapcsolatos elv;

– Biztosítani kell a címkézési rendszerek átlátható és megkülönböztetésmentes működését.

4.3. Közbeszerzés

Fontos fejlemények mentek végbe a közbeszerzés területén. A hatóságok az EU GDP 16%-ának megfelelő összeget költenek, így kulcsfontosságú stratégiai piacot jelentenek.

Az ajánlatkérőknek iránymutatásra van szükségük a fenntartható közbeszerzés végrehajtására vonatkozóan, ezért a Bizottság nemrégiben elfogadta a környezetvédelmi szemléletű közbeszerzésről szóló közleményét¹⁹ (amely kiegészíti a Bizottság zöld közbeszerzési útmutatóját) és jelenleg egy párhuzamos útmutató közzétételén dolgozik a szociális tárgyú közbeszerzésekről. Ezek a dokumentumok együtt átfogó útmutatást nyújtanak a fenntartható közbeszerzésre vonatkozóan.

Ajánlattételi felhívásaiban közbeszerzési politikája részeként sok hatóság megköveteli a fenntartható vagy a méltányos kereskedelem elveinek megfelelő célkitűzéseket. Vannak tagállamok, amelyek ezen is túlmutatva konkrétan „méltányos kereskedelmet tanúsító címkét vagy annak megfelelőjét” írnak elő. Az európai közbeszerzési szabályok értelmében a méltányos kereskedelmi árukat beszerezni kívánó ajánlatkérők nem írhatnak elő meghatározott címkéket, mivel ez korlátozná az olyan termékek hozzáférését a szerződéshez, amelyek bár nincsenek ilyesfajta védjeggyel ellátva, mégis eleget tesznek hasonló méltányos kereskedelmi szabványoknak.

Amennyiben egy ajánlatkérő méltányos kereskedelmi terméket kíván beszerezni, az áruk műszaki előírásában meghatározhatja a vonatkozó fenntarthatósági kritériumokat, amelyeknek kapcsolódniuk kell a szerződés tárgyához, és meg kell felelniük a más vonatkozó uniós közbeszerzési szabályoknak, ideértve az egyenlő bánásmód és az átláthatóság alapkövetelményeit is. E kritériumoknak a termék teljesítményjellemzőire (pl. újrafeldolgozott anyagból készült üveg) vagy a termék előállítási folyamatára (pl. biotermesztés) kell vonatkozniuk.

A fenntarthatóságot garantáló árut beszerezni kívánó ajánlatkérő nem írhat elő egy konkrét címkét beszerzése műszaki előírásaiban. Ehelyett meg kell vizsgálnia a pl. a méltányos kereskedelmi címkére feljogosító alkritériumokat, és ezek közül csak azokat kell felhasználnia, amelyek beszerzése tárgyához kapcsolódnak. Az ajánlatkérőnek mindig lehetővé kell tennie az ajánlattevők számára, hogy – méltányos kereskedelmi címkék vagy

¹⁹ A Bizottság közleménye: Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés, COM(2008) 400, 2008.7.16.

más bizonyító eszközök használatával – bizonyítsák, hogy megfelelnek az adott szabványoknak.

A teljesítési záradékokba be lehet emelni környezeti és szociális kritériumokat is, feltéve, ha e kritériumok kapcsolódnak az adott szerződés teljesítéséhez (pl. a szerződés teljesítésében érintett munkavállalók minimálbére), továbbá ha értelemszerűen megfelelnek a műszaki előírásokkal kapcsolatban fent említett egyéb követelményeknek.

A közbeszerzési határozatoknak a fenntartható fejlődéshez való lehetséges hozzájárulását elősegítő elvek:

- Biztosítani kell, hogy megfelelő útmutatás álljon rendelkezésre a fenntartható közbeszerzés megvalósításának mikéntjéről

4.4. Uniós támogatás

A Bizottság elsősorban fejlesztési együttműködési eszközei (19. költségvetési fejezet) révén nyújtott pénzügyi támogatást a méltányos kereskedelemnek és más fenntartható kereskedelmi tevékenységeknek, nem kormányzati szervezetek fellépéseinek társfinanszírozásával. 2007 és 2008 között 19,466 millió EUR-t irányoztak elő nem kormányzati szervezetek által végrehajtott és társfinanszírozott fellépésekre. E fellépések többsége az Európai Unió belüli figyelemfelkeltés területén valósult meg.

A többéves országos stratégiai dokumentumok és indikatív programok keretében finanszírozott fellépések – melyek kiterjednek a mezőgazdasági és vidékfejlesztési ágazatra – magukban foglalnak a méltányos kereskedelem megkönnyítéséhez hozzájáruló tevékenységeket. A hagyományos AKCS-banászallítók számára létrehozott különleges segítségnyújtási keret és a cukorról szóló jegyzőkönyvet kísérő intézkedések is segítettek a gazdálkodókat abban, hogy a méltányos kereskedelem szűk piaci szegmensében értékesítsenek. Az ellátási lánc másik felén a kereskedelmet és a magánszektor fejlődését támogató projektek ugyancsak hozzájárulhatnak a kereskedelmi tevékenységek – ideértve a méltányos kereskedelmet – megkönnyítéséhez.

A 2008. és 2009. költségvetési évben a kereskedelemre szánt költségvetési keretösszegekből (20. fejezet) évi 1 millió EUR kiegészítő keretösszeget különítettek el kifejezetten a méltányos kereskedelemmel kapcsolatos fellépésekre. E keretösszegeket a fejlesztési eszközök keretében történő finanszírozás kiegészítésére fogják használni²⁰.

Az Európai Bizottság – főként keresletalapú – támogatást nyújtott „méltányos kereskedelemmel kapcsolatos projektekhez; fellépések társfinanszírozására irányuló vonatkozó támogatási kérelmek nem kormányzati szervezetektől érkeztek, többségükben az Unió belüli figyelemfelkeltéssel kapcsolatban. Az Európai Bizottság nagyobb figyelmet kíván fordítani a hatásvizsgálatok, a piaci átláthatósági erőfeszítések és a rendszerek végrehajtásával, valamint a védjegyek megszerzésével kapcsolatos nehézségek felmérésének támogatására. Ezt támogathatják az uniós tagállamoknak a méltányos kereskedelem hatástanulmányainak finanszírozását célzó hasonló intézkedései.

A Bizottság kezdeményezett egy olyan projektet, végrehajtását pedig az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája (UNCTAD) vállalta, amelynek célja a rendszereknek a

²⁰ Az V. mellékletben olvashatók példák a jelenlegi finanszírozásra.

fenntarthatóságot igazoló érveit összegyűjtő internetes portál létrehozása. A projekt célja, hogy összehasonlítható információt nyújtson a meglévő összes rendszer tartalmáról és folyamatairól a fogyasztók és a termelők számára egyaránt. A cél az átláthatóság növelése azzal kapcsolatban, hogy a különböző rendszerek hogyan kezelik a különböző vonatkozó kritériumokat, és hogy az érdekelt felek közötti, e témával kapcsolatos információcserét lehetővé tegyék.

Elvek, amelyek segítik az EU-t a rendszereknek nyújtott közvetlen támogatások optimális felhasználásában:

- A jelenleg érvényes költségvetési előirányzatok által lefedett célterületek azonosítása, pl. a különböző rendszerek hatásait megvilágító tanulmányok, a piaci átláthatóságra irányuló törekvések támogatása és a nyújtott támogatás költség-haszon elemzése.

5. KÖVETKEZTETÉSEK: A HATÓSÁGOK ÉS A GAZDASÁGI SZEREPLŐK SZEREPE A MÉLTÁNYOS KERESKEDELEMMEL ÉS A FENNTARTHATÓSÁGOT GARANTÁLÓ MAGÁN KERESKEDELMI RENDSZEREKKEL KAPCSOLATBAN

A méltányos kereskedelemnek és a fenntarthatóságot garantáló magán kereskedelmi rendszereknek a fenntartható fejlődéshez való lehetséges hozzájárulására tekintettel a Bizottság továbbra is elkötelezett kíván maradni az ilyen rendszerek támogatása mellett. E közleményt adott esetben egy vagy több szakpolitikai területen további kezdeményezés követheti. E szakaszban a Bizottság:

- **Hangsúlyozza** a méltányos kereskedelem és más hasonló, a fenntarthatóságot garantáló rendszerek nem kormányzati jellege fenntartásának fontosságát EU-szerte. A központi szabályozás útjában állhatna a dinamikus magánrendszerek működésének.
- **Megállapítja**, hogy a méltányos kereskedelem az uniós piac nagy részén jelentős mértékben képviselteti magát, valamint hogy számottevő ismertségre tett szert a fogyasztók körében, ami a rendszer alapjául szolgáló szabványok és alapelvek kidolgozásával és átláthatóságával magyarázható.
- **Megállapítja**, hogy a sok különféle magánrendszer hozzájárulhat a fenntarthatósági célkitűzések eléréséhez, ugyanakkor sokféleségük magában hordozza a fogyasztók összezavarásának kockázatát. A Bizottság szerint tovább lehet gondolni a fenntarthatóságot garantáló magán kereskedelmi rendszerek hatásának maximalizálását szolgáló elveket, ám el kell kerülni a magánrendszerek által követendő megfelelő fenntarthatósági szabványok meghatározását. Ez azonban nem sértheti a hatóságok által elrendelt, a fenntarthatósággal kapcsolatos vonatkozó szabványoknak és jogszabályoknak való megfelelést.

E tekintetben a Bizottság:

- **Emlékeztet arra**, hogy a magán fenntarthatósági rendszerekre vonatkozó szabványokról a fogyasztóknak nyújtott tájékoztatás átláthatósága és megfelelősége kulcsfontosságú, és hogy előny származhat abból, ha sikerül közös álláspontra jutni az ésszerűen elvárható alapvető folyamat-előírásokkal kapcsolatban, mint pl. a független ellenőrzés.
- **Emlékeztet arra**, hogy a magán fenntarthatósági rendszerek további hatásvizsgálata jelentős előrelépés lenne.

- **Határozott szándéka** kiaknázni a különböző magán címkézési rendszerek közötti párbeszéd, együttműködés és adott esetben a konvergencia lehetőségeit a potenciális szinergiák támogatása és a fogyasztók számára az egyértelműség fokozása érdekében.

A közbeszerzés vonatkozásában a Bizottság:

- **Kiemeli** a közbeszerzéssel foglalkozó hatóságoknak nyújtott iránymutatás fontosságát annak érdekében, hogy segítsék őket döntéseikkel a fenntartható fejlődéshez a lehető legteljesebb mértékben hozzájárulni.
- **Kiemeli**, hogy a fenntarthatóságot garantáló árut beszerezni kívánó ajánlatkérőnek csak a közbeszerzés tárgyához tartozó kritériumokat szabad használnia, és be kell tartania a további vonatkozó uniós közbeszerzési szabályokat. Az ajánlatkérőnek mindig lehetővé kell tennie az ajánlattevők számára, hogy – méltányos kereskedelmi címkek vagy más bizonyító eszközök használatával – bizonyítsák, hogy megfelelnek az adott szabványoknak.

A finanszírozás vonatkozásában a Bizottság:

- **Folytatni kívánja** a releváns méltányos kereskedelmi és egyéb fenntartható kereskedelmi tevékenységek finanszírozását, összhangban jelenlegi gyakorlatával. Ez nem zárja ki a meghatározott prioritásokat szolgáló célzottabb fellépések finanszírozásának lehetőségét.
- Emlékeztet arra, hogy a fenntarthatóságot garantáló magánrendszerek által a fenntartható fejlődés paramétereire gyakorolt hatás elemzéseinek eredményét értékelni kell, beleértve a gazdasági, szociális és fejlődési kritériumok következményeit a termelő országokban. Mivel a fenntarthatóságot garantáló magánrendszerek a fejlődő országbeli termelők munka- és életkörülményeire összpontosítanak, a Bizottság szerint e szempontokra különös figyelmet kell fordítani. Az elemzéseknek össze kellene vetniük a különböző magánrendszerek hatását azért, hogy alapot adjanak az e téren megvalósuló további kezdeményezéseknek.

I. MELLÉKLET

A MÉLTÁNYOS KERESKEDELEM MEGHATÁROZÁSA

A méltányos kereskedelem szabványai az érdekelt felek és a szakértők konzultációjának eredményei, és azokat a *Nemzetközi Szociális és Környezeti Akkreditációs és Címkézési Szövetség* (ISEAL) előírásaival összhangban határozták meg. A szövetség a vezető nemzetközi szabványügyi és megfelelőségértékelő szervezetek hivatalos együttműködése, amely a szociális és a környezeti kérdésekre összpontosít.

A világ méltányos kereskedelmi szervezeteit az ISEAL elveivel összhangban két nemzetközi méltányos kereskedelmi szabványügyi szerv tanúsítja: a *Fairtrade Labelling Organizations* (FLO) és a *World Fair Trade Organization* (WFTO) (korábban International Fair Trade Association, IFAT). A WFTO az ISEAL társult tagja. E két szabványügyi szervezet létrehozta a méltányos kereskedelem elveinek chartáját.

A méltányos kereskedelem elveinek chartájával (2009. január) összhangban a méltányos kereskedelem meghatározása a következő (a 2001-es FINE meghatározás alapján):

„A méltányos kereskedelem az a kereskedelmi kapcsolat, amely párbeszéden, tiszteleten alapul, átlátható és nagyobb egyenlőségre törekszik a nemzetközi kereskedelemben. *Hozzájárul a fenntartható fejlődéshez azzal, hogy a hátrányos helyzetű termelők és munkavállalók számára jobb kereskedelmi feltételeket kínál, és biztosítja alapvető jogait, különösen délen.* A fogyasztók által támogatott méltányos kereskedelmi szervezetek tevékenyen részt vesznek a termelők támogatásában, a tudatosság növelésében és a hagyományos nemzetközi kereskedelem szabályai és gyakorlata megváltoztatásáért folyó kampányban.”

E közleményben a fenti meghatározás használatos. .

A *Fairtrade Labelling Organizations* (FLO) 23 tagszervezetből, kereskedőkből és külső szakértőkből álló szövetség. A szervezet méltányos kereskedelmi szabványokat dolgoz ki és vizsgál felül, valamint támogatást nyújt a méltányos kereskedelmi védjegyre jogosult termelőknek az ilyen tanúsítványok megszerzésében és megtartásában, valamint a piaci lehetőségek tőkésítésében. Így például a Fairtrade Labelling Organisation (FLO) meghatározza a szabványokat, egy másik nemzetközi tanúsító társaság – az FLO-CERT – pedig rendszeresen vizsgálatokat végez és tanúsítja a termelők e szabványoknak való megfelelését, valamint ellenőrzi a termelők és az importőrök közötti áruforgalmat.

A *World Fair Trade Organization* (WFTO) ezen kívül független harmadik fél általi tanúsítási rendszert is kialakított: a fenntartható méltányos kereskedelmi irányítási rendszert.

Nem könnyű különbséget tenni a nem kormányzati kezdeményezésű célorientált műveletek, amelyek elsődleges célkitűzése a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás, illetve az úgynevezett mainstream kezdeményezések között, amelyek elsődlegesen üzlet-orientáltak, de a fenntarthatósági célkitűzésekhez is hozzá kívánnak járulni. Például a szupermarketek saját méltányos kereskedelmi márkáikat együtt kínálják a más, méltányos kereskedelmi védjeggyel ellátott termékekkel.

II. MELLÉKLET

A MÉLTÁNYOS KERESKEDELEMRŐL SZÓLÓ 1999-ES KÖZLEMÉNY

A Bizottság 1999-es közleményében meghatározott kérdésekkel különböző szinteken foglalkoztak. Európai szinten az Európai Parlament 2006-os jelentése, a „Schmidt-jelentés”, illetve az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSzB) 2005. évi feltáró véleménye (jelentéstevő: Richard Adams) előterjesztett, a méltányos kereskedelemmel és a fenntarthatóságot biztosító hasonló magánrendszerekkel kapcsolatos megfontolásokat. 2006 júniusában az Európai Tanács elfogadta megújított fenntartható fejlődési stratégiáját, és a méltányos kereskedelmi termékeket beemelte a tagállamoknak szóló, a fenntartható termékek támogatására irányuló felkérésébe²¹.

Számos bizottsági szakpolitikai dokumentum tárgyalt a fenntarthatóságot tanúsító címkék odaítélésével kapcsolatos kérdéseket is: így például a *Communication on Agricultural Commodity chains, poverty and dependence* (a mezőgazdasági áruforgalmi láncokról, a szegénységről és a függőségről szóló közlemény); az EU Afrikával kapcsolatos politikája; a gyapotágazatra vonatkozó cselekvési terv; a Tanács által 2007 októberében elfogadott kereskedelem-támogatási stratégia és a Bizottság 2008. októberi zöld könyve a mezőgazdasági termékek minőségéről²². Mindezzel együtt a Bizottságnak az akkoriban „méltányos kereskedelemnek” nevezett fogalommal kapcsolatos álláspontjáról a legátfogóbb nyilatkozat a méltányos kereskedelemről szóló 1999-es bizottsági közlemény.

A közlemény három kulcsfontosságú kérdést emelt ki: i. a méltányos és az „etikus” kereskedelem fejlődését koherens módon kell kezelni; ii. a méltányos kereskedelemnek önkéntes részvétel alapján kell hozzájárulnia a fenntartható fejlődéshez, és az Európai Közösség beavatkozásakor figyelembe kell venni a WTO-kötelezettségeket; továbbá iii. a rendszereknek ki kell elégíteniük a fejlődő országok termelőinek igényeit, és lehetővé kell tenniük a fogyasztók számára, hogy jól tájékozottan hozzanak döntéseket.

21 <http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/06/st10/st10117.hu06.pdf> 13. o.

22 A Bizottság a mezőgazdasági termékek minőségéről szóló 2008. októberi zöld könyve a méltányos kereskedelem kérdését az élelmiszerminőség-tanúsítási rendszerek összefüggésében tárgyalja. A tervek szerint ugyanerről a témáról újabb bizottsági közlemény készül. Zöld könyv a mezőgazdasági termékek minőségéről: termékszabványok, gazdálkodással kapcsolatos követelmények és minőségi rendszerek, COM (2008) 641 végleges, 2008.10.15.

III. MELLÉKLET

A HELYES MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÜZLETI GYAKORLATTAL KAPCSOLATOS, ILLETVE A SZOCIÁLIS ÉS KÖRNYEZETI KRITÉRIUMOK

E rész a közlemény harmadik szakaszára vonatkozik, és példákat mutat be a fogyasztók a fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos tudatosságát célzó, védjeggyel ellátott termékekre.

A tanúsítási rendszerek általában a helyes mezőgazdasági és üzleti gyakorlattal kapcsolatos, illetve szociális és környezeti kritériumokat foglalnak magukban. A Utz Certified magatartási kódexe (amely jelenleg a kávéra vonatkozik, és ki fogják terjeszteni a kakaóra, teára és a pálmaolajra) olyan elemeket foglal magában, mint a nyilvántartás-vezetési szabványok, a mezőgazdasági vegyszerek minimalizált és dokumentált növényvédelmi célú használata, a munkavállalói jogok védelme, valamint az alkalmazottak és családjuk hozzáférése az egészségügyi ellátáshoz és az oktatáshoz. Szociális téren a munkavállalók védelme a nemzeti jogszabályokon és az ILO-egyezményeken alapszik, de kiterjed a lakhatásra, a tiszta ivóvízre és a munkavállalók képzésére is. A környezeti kritériumok a talajerózió megelőzésével, a vízhasználattal, az energiahasználattal, a fenntartható energiaforrásokkal és az erdőirtással kapcsolatosak.

Más magánrendszerek még inkább előtérbe helyezik a környezetvédelmet: nevéből is egyértelmű, hogy a Rainforest Alliance („esőerdő szövetség”) közéjük tartozik, ám a gyakorlatban az RA tanúsítási rendszere ötvözi a környezeti és a szociális megfontolásokat:

- szociális és környezeti irányítási rendszer
- az ökoszisztéma megőrzése
- természetvédelem
- vízvédelem
- méltányos bánásmód és jó munkakörülmények a munkavállalóknak
- munkaegészségügy és -biztonság
- közösségi kapcsolatok
- integrált növényvédelem
- talajkezelés és -védelem
- integrált hulladékgazdálkodás

A jelentés harmadik szakaszában felsorolt harmadik típus olyan szabvány, amelyet a teljes iparágra való kiterjesztés szándékával hoztak létre, nem pedig a megkülönböztetett fogyasztók szűk piaci szegmensének ellátására. Erre példa a kávétermelők közösségének közös kódexe, amely az elmúlt öt évben a fenntartható fejlődés alapjainak a mainstream kávéágazaton belüli lefektetésén dolgozott. A kávétermelők közös kódexe az ENSZ millenniumi fejlesztési célkitűzésein alapul, és kizárja a szociális, környezeti és gazdasági gyakorlatok legrosszabb formáit a termelés, a betakarítás utáni feldolgozás és a zöldkávé-kereskedelem terén. A meghatározások alapvetően az ENSZ emberi jogi nyilatkozatán alapulnak, illetve hatályos

ENSZ-egyezményeken és szabványokon, valamint rendszerint a nemzeti jogszabályokon. Amint a tíz legrosszabb gyakorlatot kiiktatták, a résztvevőknek tovább kell dolgozniuk a kódexben szereplő többi paraméter finomításán.

IV. MELLÉKLET

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság által a fogyasztóigaranca-rendszerekkel kapcsolatban meghatározott operatív kérdések sora

a) A rendszer irányítása

Hol kell a rendszert végső fokon ellenőrizni?

b) A rendszer céljai

Világosan meg vannak határozva a célok?

c) A rendszer alkalmazási köre

A rendszer a „problémát” kezeli, annak rendes meghatározása értelmében?

d) A rendszer szabványai vagy feltételei

A rendszer által meghatározott és ellenőrzött szabványok kifejezik a célokat?

e) Hatásvizsgálat

Hihető a rendszernek a célokra gyakorolt hatásáról szóló vizsgálat?

f) Független felülvizsgálat

Sor került a rendszer működésének független felülvizsgálatára?

g) Költség-haszon elemzés

Van olyan folyamat, amellyel nyomon követhető és értékelhető a rendszernek a beszállítók, a kereskedők és a fogyasztók által viselt költsége a célok elérése terén elért előrehaladással összehasonlítva?

h) Nyilvános nyilatkozatok

A tanúsítvánnyal rendelkező vállalatok vagy beszállítók által tett nyilatkozatok megfelelnek a rendszer céljainak, szabványainak és eredményeinek?

V. MELLÉKLET

„TÁRSFINANSZÍROZÁS EURÓPAI NEM KORMÁNYZATI SZERVEZETEKEL” ÉS „NEM ÁLLAMI SZEREPLŐK ÉS HELYI HATÓSÁGOK A FEJLŐDÉSBE” TEMATIKUS PROGRAMOK

2007. és 2008. évi projektek, amelyek céljai és/vagy tevékenységei között szerepel a méltányos kereskedelem támogatása

Szerződés éve	Megnevezés	Szerződő fél	Ország	Költségvetés	DAC-kód
2008	<i>ESTRATEGIA PARA EL FORTALECIMIENTO DE INICIATIVAS COMUNITARIAS PRODUCTIVAS ACORDES CON EL DESARROLLO SUSTENTABLE</i>	FUNDACION TIERRA VIVA	Venezuela	49968	15150
2008	<i>COMPETITIVIDAD PRODUCTIVA Y COMERCIAL DE LA RED DEPARTAMENTAL DE PEQUEÑOS PRODUCTORES DE HABA CONVENCIONAL Y ORGÁNICA (ASOHABA) EN EL MERCADO COMUNITARIO Y DE COMERCIO JUSTO</i>	CREDI FUTURO ASOCIACION		380000	43040
2008	<i>Cafe amigable con la naturaleza Santa Cruz - Bolivia</i>	ASOCIACION CENTRO DE PROMOCION AGROPECUARIA CAMPESINA	Bolivia	515267	43040
2008	<i>OntunLan, N"do Botor - Turismo Socialmente responsavel no sector de Quinhamel</i>	INSTITUTO MARQUES DE VALLE FLOR FUNDACAO	Portugal	496389,32	33210
2008	<i>Espaço por um Comércio Justo: alternativas em rede</i>	CENTRO DE INFORMACAO E DOCUMENTACAOAMILCAR CABRAL ASSOCIACAO	Consortium	370011,99	15150
2008	<i>Decent Life - decent work. Enhancing international strategies and policies of trade unions</i>	SUDWIND DIE AGENTUR FUR SUD NORD BILDUNGS UND OFFENTLICHKEITSARBEIT GMBH	Consortium	662264	99820
2008	<i>Mobilizing for a sector dialogue for the improvement of working conditions in the globalized toy industry</i>	SUDWIND DIE AGENTUR FUR SUD NORD BILDUNGS UND OFFENTLICHKEITSARBEIT GMBH	Consortium	929043	99820
2008	<i>F.R.A.M.E. (Fair and Responsible Action in MEiterranean area)</i>	CONSORZIO CTM-ALTROMERCATO SOCIETACOOOPERATIVA	Consortium	494821	99820
2008	<i>Network Sustainable Consumption</i>	SUDWIND DIE AGENTUR FUR SUD NORD BILDUNGS UND OFFENTLICHKEITSARBEIT GMBH	Consortium	647023	99820
2008	<i>Creating Coherence. Trade for Development: Development Aid for Trade</i>	MOVIMENTO PER L AUTOSVILUPPOL INTERSCAMBIO E LA SOLIDARIETA	Consortium	968233	99820

2008	<i>A NETWORK FOR THE DEVELOPMENT</i>	PROVINCE OF PESARO AND URBINO	Consortium	115621	99820
2008	<i>Frauen und Globalisierung: Decent work for ALL! – Informations- und Mobilisierungskampagne für menschenwürdige Arbeit für Frauen in der globalen Exportindustrie am Beispiel Bekleidung</i>	CHRISTLICHE INITIATIVE ROMERO EV	Consortium	720446	99820
2008	<i>Verantwortliche Öffentliche Beschaffung und Menschenwürdige Arbeit JETZT!– Öffentlichkeits-, Bewusstseins- und Lobbykampagne zur Durchsetzung sozialer und ökologischer Beschaffung von Öffentlicher Hand und privaten Institutionen</i>	CHRISTLICHE INITIATIVE ROMERO EV	Consortium	701163	99820
2008	<i>Local capacity building for Fairtrade in Sweden, Finland and Estonia</i>	FORENINGEN FOR RATTVISEMARKT SVERIGE	Consortium	823148	99820
2008	<i>Network of Schools and Local Communities contributing to the achievement of the MDGs</i>	POLSKA AKCJA HUMANITARNA	Consortium	999000	99820
2008	<i>Fair Flowers - a gift to all involved. Raising the awareness of local authorities, consumers and traders on the production of cut flowers in developing countries</i>	FIAN FOODFIRST INFORMATIONS & AKTIONS NETWERK SEKTION DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND EV	Consortium	669087	99820
2008	<i>A case for poverty reduction: Consumer awareness and action in 6 EU member states</i>	CONSUMERS INTERNATIONAL LBG	Consortium	857713	99820
2008	<i>Introducing the MADE-BY label for sustainable fashion in the United Kingdom</i>	STICHTING INTERKERKELIJKE AKTIE VOOR LATIJNS AMERIKA SOLIDARIDAD	Consortium	770000	99820
2008	<i>La sensibilisation sur les interdépendances entre Nord et Sud : un enjeu pour la mobilisation des citoyens européens en faveur du développement.</i>	ASSOCIATION FRERES DES HOMMES	France	789205,5	99820
2007	<i>Export Trade from Kenya – Enabling the poor to share the fruits.</i>	AFRICA NOW LBG	Royaume-Uni	408000	31191
2007	<i>Appui aux familles vulnérables dans deux zones cotonnières du Mali</i>	ASSOCIATION VETERINAIRES SANS FRONTIERES - CENTRE INTERNATIONAL DE COOPERATION POUR LE DEVELOPPEMENT AGRICOLE VSF CICDA	France	740614,53	43040
2007	<i>Empowering Emerging Farmers through fair trade development in South Africa</i>	STICHTING INTERKERKELIJKE AKTIE VOOR LATIJNS AMERIKA SOLIDARIDAD	Pays-Bas	1000000	33120
2007	<i>PUBLIC AFFAIRS - Mobilising action for Fair Trade Public Procurement</i>	STICHTING EUROPEAN FAIR TRADE ASSOCIATION	The Netherlands	568200	99820
2007	<i>Campaign for sustainable purchasing of computers: Making public purchasing in Europe work for development by raising awareness of the working conditions and environmental issues in the global supply chain of computers.</i>	WELTWIRTSCHAFT, OKOLOGIE & ENTWICKLUNG - WEED EV	Germany	1038334,5	99820

2007	<i>Enlarging FAIR</i>	PANGEA - NIENTE TROPPO SOCIETA COOPERATIVA SOCIALE SCSARL	Italy	448198,2	99820
2007	<i>Expanding Fair Trade Awareness in Slovakia and the Czech Republic</i>	NADACIA INTEGRA	Slovakia	202779	99820
2007	<i>Fair consumption</i>	MAGOSFA KORNVEZETI NEVELESI ES OKOTURISZTIKAI ALAPITVANY		99880,26	99820
2007	<i>Supermarkets, supply chains and poverty reduction</i>	WAR ON WANT	United Kingdom	360000	99820
2007	<i>Decent work, trade and development: raising awareness among trade unions and women´s groups of the employment implications of international trade relations</i>	WAR ON WANT	United Kingdom	720000	99820
2007	<i>Education for Global Sustainability, Responsible Consumption and Fair Trade</i>	UUSI TUULI RY		496579,78	99820
2007	<i>FEEDING AND FUELLING EUROPE</i>	MAGYAR TERMESZETVEDOK SZOVETSEGE	Hungary	1078521,66	99820
2007	<i>Médiatiser la face invisible du développement</i>	ASSOCIATION COMITE FRANCAIS POUR LASOLIDARITE INTERNATIONALE	France	346591,06	99820
				19 466 102,80	